ורבי סבר כר' מאיר דאמר חוקקין להשלים וכרבי יהודה דבעי עירוב על מקום ד'. ומ"ת והך כללה היכי דמי אם היא שוה לגבי המילן או תלויה למטה בפחות מג' לגבי המילן אם היא שוה לגבי המילן [1] מ"כ אמאי צריך חקיקה ואם היא תלויה למטה מג' לגבי המילן מ"כ היכי פריך לעיל ומאי איכא בינה ד' כי נתנו על הכללה מאי הוי הא לא תשיב רשות היחיד אפילו יש בתילן ד' אם לא מטעם חקיקה דרחוקה מגב המילן וי"ל כגון שפי הכללה שוה לגבי המילן ומ"ה הוי חורי רה"י והעירוב מונח בשולי הכללה שהיא רחוקה ג' ולהכי צריך חקיקה והא דלא מוקי שהעירוב בפי הכללה או שהכללה רחבה ד' ומכל מקום לא הוי רה"י הואיל והגדיש מוקפין בו וי"ל דאמאי דנקט כללה לא השמיענו מידי לדינקוט עמוד שיש בראשו ד' ותין בתחתיתו ג' ואף על גב דהשמעינן דגדיש אסורין לא הוי ליה למתנייה הכא כיון שבעירוב לא השמיענו כלום אלא ודאי נקט כללה לאשמעינן דחוקקין להשלים ובעינן עירוב על מקום ד' וא"ת אכתי למה ליה למימר כלל סבר לה כרבי מאיר וסבר לה כר' יהודה לימא לעולם אימא לך דלא בעינן עירוב על גבי מקום ד' והכא כשהכללה שוה לראשו של תילן וקמ"ל דלא תשיב רשות היחיד אפילו לרבי יוסי ברבי יהודה דתשיב טרסקל רשות היחיד דמשמע ליה דווקא נתנו על כללה הוי עירוב הא נתנו על גבי תילן לא הוי עירוב מדקתני נתנו בכללה ולא קתני תלאו לכללה בתילן ונתן שם עירובו הלכך ע"כ אויר דשולי הכללה רחוק שלשה מגב המילן: **כמאן** דלא כר' יוסי בר' יהודה. לספרים לגרסי בסמוך התם (כי) הדרן מחיצתא אבל בקורה לא הדרן מחיצתא דמשמע דקאי אבריתא דנעץ קורה ומשמע ליה דאחרי אפילו חוץ לארבע אמותיו דומיא דמתניתין אפילו הכי הוי עירוב דכיון דתין בתחתיתו ג' אע"ג דראשו ד' לא הוי רשות היחיד דגדיש בוקעים בו ולהכי קאמר דלא כרבי יוסי ברבי יהודה: **הואיל** ויכול לנטותו ולהביאו תוך עשרה. פירש רבינו שמואל דהא אמורא סבר לה כרבנן דאמרי בהמלניע (שבת דף לב:) אגד כלי שמיה אגד וכיון דאגד כלי למעלה מיו"ד כשנח העירוב למטה (ג) אין בהנחה זו איסור הוצאה (הואיל [2]) ואחר שנח ברה"ר יכול ליטול ולאוכלו ומיהו אפילו לא שמיה אגד אין כאן איסור הוצאה הואיל ונח בכללה למטה מעשרה דהוי כרמלית אם רוחב ד' ואין בהטייה זו איסור דאורייתא: **איתיביה** רב בר שבא בו'. לפ"ה דפי' לעיל [1] גבי אילן הנוטה חוץ לד"א דלמטה מיו"ד הוי עירוב הואיל ומלי לאתויי פחות פחות מארבע צריך לחלק בין הואיל דהכא להתם: **מוליכו.** פ"ה ועל ידי שלוחו קאמר דאיהו אפילו בלא פת קני ליה שביתה ופי' כן משום דבסוף מי שהוליאוהו (לקמן נא:) (ד) פסקינן כרב נחמן ואליבא דרבי יהודה דאחד עני ועשיר מערב ברגליו: ואמאי

ורבי סבר לה כר' מאיר וסבר לה כר' יהודה סבר לה כרבי מאיר דאמר [6] חוקקין להשלים וסבר לה כר' יהודה דאמר בעינן עירוב על גבי מקום ארבעה וליכא מאי רבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר נעץ קורה ברשות הרבים והניח עירובו עליה גבוה י' ורחבה ד' עירובו עירוב ואם לאו אין עירובו עירוב אדרבה הוא ועירובו במקום אחד (ה) אלא הכי קאמר גבוה עשרה צריך שיהא בראשה ארבעה אין גבוהה עשרה אין צריך שיהא בראשה ארבעה כמאן דלא כרבי יוסי ברבי יהודה [7] דתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר נעץ קנה [8] ברשות הרבים והניח בראשו טרסקל וזרק ונח על גביו חייב אפילו תימא רבי יוסי ברבי יהודה התם הדרן מחיצתא הכא לא הדרן מחיצתא רבי ירמיה אמר שאני כלכלה הואיל ויכול לנטותה ולהביאה לתוך עשרה ותיב רב פפא וקא אמר להא שמעתא איתיביה רב בר שבא לרב פפא [9] כיצד הוא עושה מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו ובא לו בשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו אמאי

ומבר לה כר' מאיר. דלמר גבי כיפה בפרק קמא (דף יח:) חוקקין להשלים ומיהו רשות היחיד גמורה לא הוי כיון דאין בתחתיתו של אילן רחב ד' אע"ג דבראשו רחב ארבעה דכללה משלימה ליה [3] לא הוי רשות היחיד אא"כ מתחיל להיות רחבו ארבעה בתוך ג' הסמוכים לקרקע דהכי אמרינן בהזורק (שבת דף קא.) גבי בוליטיתא דמישן והן ספינות שבולין חדיס ואין בשוליהן רוחב ד' ולמעלה הן הולכות ומרחיבות הרבה ומחיצתן גבוהות י' אין מטלטלין בהן אלא ארבע אמות דלאו רה"י ניהו ואע"ג דגבוהים עשרה ורחבן ארבעה מלמעלה הואיל ובשוליהן לא הוי ארבעה והכא גבי אילן נמי טעמא משום הכי הוא ותדע שזהו הטעם מדקאמר לקמן כמאן דלא כר' יוסי בר ר' יהודה וכו' ובהזורק נמי מותבינן עלה דהכיא מהא דר' יוסי [4]: **בעינן עירוב** על גבי מקום ד' וליכא. בלא כללה: ה"ג גבוהה עשרה ורחבה ד' עירובו עירוב ואם לאו אין עירובו עירוב. גבוהה י' ורחבה ארבעה עירובו עירוב אע"ג דרה"י היא הך קורה והוא נתכוון לשמות ברשות הרבים הא אמרן הנותן את עירובו יש לו ארבע אמות ורשות היחיד עולה עד לרקיע וגבי אילן הוא דלא הוי עירוב כדאוקימנא בנופה טוטה חוץ לד"א אבל הכא דליכא נוף אפיר דמי: **ואם לאו אין עירובו עירוב.** קס"ד דהכי קאמר ואם לא דאינה גבוהה עשרה או שאינה רחבה ארבעה אין עירובו עירוב ולהכי מתמהינן אאינה גבוהה עשרה אדרבה כ"ש דעירובו עירוב דכשאינה גבוהה י' הוא כמאן דמנחה ברשות הרבים: **אלא.** הא ואם לא דקתני לאו אגובהה קאי אלא אדאחב קאי והכי קאמר גבוהה י' והמיתה בראשה אם יש ברחבה ד' דהוי מקום חשוב להנחת עירוב עירובו עירוב ומשום דהוא ברה"ר ועירובו ברה"י לא מיתסר כדאמר דהנותן את עירובו יש לו ד' אמות ואם לא דגבוהה י' ואינה רחבה ד' אין עירובו עירוב דכיון דגבוהה עשרה ואין העירוב מונח על גבי מקום ד' הוה ליה כמונח באויר ומדוקיא שמעינן הא אינה גבוהה עשרה אפילו אינה רחבה ד' עירובו עירוב דכיון דלמטה מעשרה הויא לה [5] כמאן דמנחה אארעא דמיא דכל למטה מי' קלוטה כמה שהונחה דמיא [7]: **גבוהה עשרה.** דמילתיא מרה"ר צריך שיהא ברוחבה ארבעה שיהא שם מקום חשוב: **אינה גבוהה עשרה אין צריך שיהא רוחבה ד'.** דאפילו פחות מד' עירובו עירוב דכל למטה מעשרה כמאן דמנחה אארעא היא: **במאן.** מתרץ רבינא לעיל אע"ג דחוקקין להשלים ואיכא רוחב ד' לא הוי רה"י משום דאין בעיקרו ד' דלא כר' יוסי בר' יהודה: **טרסקל.** סל רחב ד' וזרק מרשות הרבים ונח על גביו חייב שהרי זרק מרשות הרבים לרה"י אלמא אע"ג דקנה אינו רחב ד' הוי רה"י הואיל ועליונו ד' דאמרינן גוד אחית והכי מפרש בהזורק: **התם הדרן מחיצות.** [1] הטרסקל סובבות את הקנה שהרי תחוב באמצעיתו וכי אמרינן גוד אחית מחיצות הטרסקל עד הקרקע נמצא קנה מוקף מחיצות שהללו [2] ארבעה ותו ליכא למימר מידי: **הכא לא הדרן מחיצות.** דכללה אינה מקפת את עציו של אילן וכי אמרינן גוד אחית אכתי אית לן למימר חוקקין להשלים לאינטרופי כללה בהדי אילן ותרתי לא אמרינן. ואית דמפרשי כמאן דלא כר' יוסי אנעץ קורה קאי דקא"ר יהודה קורה שאין ברחבה ד' מלמעלה לא הוי רה"י ואמרינן הא דלא כר' יוסי דאמר טרסקל הוי רשות היחיד ומוקמית [2] לה בשאין רחב ארבעה ולאו מילתא היא מדא דבהדיא מפורש בהזורק ומותבינן מינה אדרב הונא דאיירי בבוליטיתא דמישן שרחבות למעלה וקלרות למטה ואותבינן וגימא גוד אחית מחיתא מי לא תניא ר' יוסי בר ר' יהודה כו' אלמא טעמא משום גוד אחית הוא ונמצא תחתונו של קנה מוקף מחיצות בחלל ארבעה ואי כשאין טרסקל רחב ד' כי אמרינן גוד אחית מאי הוי ועוד בכל דוכתא דאמר פחות מד' לאו רשות הוא אמאי לא אמרינן כמאן דלא כרבי יוסי בר' יהודה הכא: **רבי ירמיה אמר.** לעולם מתניתין [3] לעיל ריש סיפא ברוחב ד' ודקא קשיא לך כי נתנו בכללה מאי הוי: **שאני כלכלה.** הואיל ואורוכה היא יכול לנטותה ולא יעקרנה מתלייתה ויטה ראשה אחד עד שיהא לתוך י' ויטול את עירובו: **מתיב רב בר שבא כיצד הוא עושה.** מתניתין (ג) היא ביו"ט שלפני השבת ורלה לערב לשני הימים כילד הוא עושה מוליכו בראשון בערב יו"ט לסוף אלפים ועל ידי שלוחו קאמר דאי איהו גופיה בלא פת נמי קני ליה שביתה כיון דהתם יתיב וקדים עליה יומא [6]: **ומחשיך עליו.** עד שיקנה לו העירוב: **ונוטלו ובא לו.** אאם יניחנו שם שמא יאבד ושוב אין לו עירוב ליום המחרת כדקתני מתניתין [2] נאכל עירובו בראשון עירובו לראשון ואין עירובו לשני ותוזר ומוליכו בשני שהוא ערב שבת ומתשיך עליו ואוכלו שם אם ירלה להביאו אי אפשר דשבת הוא ואם יו"ט אחר השבת הוא על כרחו ניחנו שם ע"ש ולמחר ילך וירלה אם עדיין ישנו שם ויתשיך עליו יהא לו עירוב לשני ואם אבד יצא בניתו. קתני מיהת המערב צריך להוליך עירובו לסוף אלפים ואמאי צריך להוליכו משעשעה לשם עירוב ומנא אף על גב דלא אמטייה כמאן דאמטייה דמי דהא אמרת הואיל ויכול לנטותה והא הכא כמאן דלא אמטייה הוא דהא הוא ברה"ר ועירובו ברשות היחיד וקאמרת הואיל ויכול לנטותה ומה לי הואיל ויכול לנטותה ומה לי [1] יכול להביאה והאי דנקט לאותבי מתניתין [2] דיום טוב ושבת משום דלא תנן במשנה אחריתי הולכת עירוב בהדיא כי הכא: אמר

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) [שבת ז: ק. לעיל יח: לקמן קא: יומא יא:], ב) שבת ה. קא., ג) לקמן נא., ד) עי' שבת ד. ועי' רשב"א וריטב"א, ה) עי' תוד"ה מוליכו, ו) ריש ע"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ועילוגו ממקום אחד הוא אלא: (ב) רש"י ד"ה ממנו כ"כ וכו' מתני' היא. ג"ב לקמן נא: (ג) תוס' ד"ה הואיל וכו' כשנח העירוב למטה מעשרה אין בהנחה: (ד) ד"ה מוליכו וכו' דנקוף מי שהוליאוהו. ג"ב דף נא ע"ב ועי' שם לאחד עני ואחד עשיר אפי' לא תשבה לו בדלך:

הגהות וציונים

א) בכת"י נוסף נעץ קנה שהוא גבוה עשרה: ב) בכת"י נוסף ומי אמרינן הואיל ותתנן כיצד וכו': ג) בדפוסים החדשים איתא בטעות משלימה "לעשרה" (ומשום דבספרים נדפס מקוצר "לי"" טעו המדפיסים דהכוונה "ליו"ד" והדפיסו לעשרה והוא טעות מוכח דהא ר"ל דכלכלה משלימה לאילן להיות רוחב ארבעה, ממ"נ) וברוב הדפו"י איתא בהדיא ליה: ד) בדפו"ר נוסף דר"י בר' יהודה: ה) בדפו"ר דכיון דלמטה מעשרה הוא כמאן וכו' דמיא (והיבות "הויא לה" ליתא): ו) בכת"י ובדפו"ר התם הדרן מחיצתא. מחיצות הטרסקל סובבות וכו' (ונשמט בשגגה, דק"ס, ואולי משום טעות זה נשתבש בדפו"ח שהדפיסו "סובבת"): ז) שחל"ן (דפו"ר): ח) צ"ל ומוקמי לה (כלומר האית דמפרשי מוקמי לה, מצו"ר): ט) צ"ל לעולם מתניתא דרבי דלעיל (דפו"ר): י) בכת"י ובדפו"ר ומה לי הואיל ויכול להביאה: כ) צ"ל ממתניתין (כ"ה בתוס'): ל) התיבות "אם היא שוה לגבי האילן" נראה מיותר כאן (וכפי הנראה נכפל בטעות), ובתוס' הרא"ש ליתא ועי"ש ובריטב"א דברי התוס' ביתר ביאור (ועי' רש"ש ודבריו צ"ע): מ) נמחק ע"פ מהרש"ל (בדפו"ר):

חשק שלמה על ר"ח

א) [נראה לפ"ל נגוה י' ומיש ותפ ד' למטה הה"ל היא כפ"ל ולגי' רבינו פירוש הוא כמו שכתב התוס' בד"ה כמאן הנו"ק].

רב נסים גאון

אלא בשבת עצמה אבל בבין השמשות לא גזרו: **סבר לה כר' מאיר דאמר חוקקין להשלים.** כבר פירשנוהו לשעבר:

ליקוטי רש"י

חוקקין להשלים. דבר שאין בו שיעור ויש שם עוני ולהכי לתקוק ולהשלים לכשיעור אמרינן כמאן דחקוק למי [שבת ז:]. טרסקל. אין עמוק י' ואנו מודיעים לו גובה י' שמדת הקנה עולה לו בגובהו והקנה אין רחב ארבעה אלא שאנו אומרים בתחיתו הטרסקל גוד אחית ונמצא מקיפות את הקנה והוו להו היקף המחיצות מן הקרקע ולמעלה לשוייה לאשו רה"י ואם זרק מרה"ר ונח על גביו חייב [שם קא.]. ונח על גביו חייב. דאע"ג דלמטה לא הוי קנה רחב ד' הואיל ובראשו ארבע אמרינן גוד אחית מחיצה והוי רה"י גמור [שם ה.].

ואמאי נימא כיון דאי בעי אמטויי מצי ממטי ליה בו'. פ"ה הא דנקט לאותויה ממתניתין דיו"ט ושבת משום דלא תנא במשנה אחריתי הולכת עירוב בהדיא כדהכא ולר"י נראה דדוקא מי"ט פריך אבל מהא דבעיר[ב] הולכת עירוב להבא לערב בערב שבת לא מצי למיפרך דהא בין השמשות שהוא שעת קניית עירוב לא מצי לאמטויי התם משום איסור הוצאה ואין ליישב דברי רש"י דודאי מהולכת עירוב של כל השבת [לא[ג]] היה יכול להקשות למה היה צריך להוליכו עד מקום השביתה לא היה צריך רק להוציאו ממיתו ולהניחו ברשות הרבים במקום כשיעור שני תילתי מיל או שלשה רביעי מיל או חצי מיל שהם שיעורי בין השמשות למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה[ד] דאי בעי ממטי ליה פחות פחות מד' עד מקום השביתה הא לרבנן דר' לא מצי לאמטויי פחות פחות מד' אמות הלכך צריך להוליכו עד מקום השביתה ולרבי נמי איכא למימר הא דצריך להוליכו עד מקום השביתה היינו כששביתתו ברה"י הוא ויש רה"ר בין ביתו ועוד נראה לר"י דלף כששביתתו ברה"ר צריך להוליכו גם לרבי עד מקום שביתתו דמודה רבי שיש להחמיר בשבת בפחות מארבע אמותיו[ה] כמו שמודה בקנה דגזר שמא יקטוס[ו] משום דבקל יבא לידי איסור שבת דאורייתא וה"ה דבהאי שבת נמי יש להחמיר וכי משני גזירה משום יו"ט אחר שבת כו' הוה מצי לשנויי גזירין אטו כל שבת דעלמא דבכמה דוכתי[ז] אמר גזירה יו"ט אטו שבת אלא דעדיפא למגזר יו"ט אטו יו"ט א"נ דבעלמא גזרינן בעירוב דמקילינן טפי לא הוה גזרינן יו"ט אטו שבת: **גזירה** אטו יו"ט שחל להיות אחר השבת. והא דאמר לעיל[ח] גבי אילן כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ולא גזרינן משום יו"ט שחל להיות אחר השבת אי לפני השבת דאז ממה נפשך אסור להשתמש באילן היינו משום דהתם היא גופא לא הוא אלא משום שבות ואינו אסור ליטלו אלא מדרבנן אבל הכא דביו"ט שחל להיות אחר השבת אי אפשר להוליכו משום איסור הוצאה דאורייתא גזרי' שאר יו"ט אטו הא: **אן** בראש המגדל למטה מעשרה אין עירובו עירוב. פי' בקונט' בגשון ראשון דלא מצי למשקלי מכרמלית ולאיתויי לרשות המגדל שבשבת שם דממטי ליה דרך אויר הר"ר לרה"י וקשה דאמאי אינו עירוב הא ליכא איסורא דאורייתא וכרבי אחיא מדפריך בתר הכי אי איכא כותא ומתנא ה"נ ואע"ג דבאגודו בידו איכא נמי איסורא דרבנן לכך נראה דלא הוי כרמלית אלא הר"ר כגון שהוא בטפח תשיעי ורבים מכתפין עליו או בחורי (ד) הר"ר דהוי כרה"ר[ט] ול"ש דכי נמי הוי הר"ר אם בכה"ג הוי מושיט הואיל ואינו מושיט דרך קרקע הר"ר ואי לא הוי מושיט ג"ל דמירי שאי אפשר להושיט מראש המגדל ולטול אלא דרך כותא שבגד העירוב צריך להביאו לתוך המגדל ומשם יביאנו למקום שביתתו: **הכי** נמי נימא הואיל ויכול לנטותו. נראה לר"י דקסבר הש"ס דכי נמי יטה ראש המגדל הוי שביתתו בראש המגדל כ"ז שאין ראש התחתון זז ממקומו דאם בשמטה ראש המגדל שביתתו לעולם במקום שהיה ראשו בתחילה כשהיה זקוף דהיינו כנגד הראש התחתון א"כ מאי משני הכא במגדל ארוך עסקינן דאי ממטי ליה קא נפיק חוץ לד' אמות מה לנו במה שיגע ראש העליון חוץ לד' אמות כיון שאין שביתתו שם אלא ודאי שביתתו לעולם בראש המגדל[ו] ולהכי במגדל ארוך אי אפשר לנטותו דאי ממטי ליה נפיק חוץ לד' אמות ומגע מרותק מעירובו ארבע אמות ולא יוכל להביא עירובו לראש המגדל אפילו לרבי דפרי' לעיל[ז] דמודה בשבות בפחות מד' אמות דאסור אי נמי אינו עירוב כדפ"ה משום שגגעה שביתתו מתרתקת מד' אמות הראשונות ואין זה מקומו והוי כאלו מסיר כל המגדל ממקומו הראשון ומעמידו חוץ לד' אמות דהשתא שביתתו בקרקעית המגדל שהיה בתחילה והואיל (ה) ושקיל ליה כוליה האי ודאי לא אמרו: **אי** איכא כוותא ומתנא. הא דלא פריך לעיל נמי הכי גבי אילן משום דאין דרך מתנה להיות גבי אילן ואין לומר דנייתי דכולי האי ודאי לא אמרינן הואיל אי נמי יש לומר דהשתא דוקא פריך מכיון דאמר הואיל ויכול לנטותו: אי

אמאי נימא כיון דאי בעי אמטויי מצי ממטי ליה אע"ג דלא אמטייה כמאן דאמטייה דמי א"ר זירא גזירה משום י"ט שחל להיות אחר שבת איתיביה נתכוון לשבות ברה"ר והניח עירובו בכותל למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב למעלה מי' טפחים אין עירובו עירוב נתכוון לשבות בראש השובך או בראש המגדל למעלה מי' טפחים עירובו עירוב למטה מי' טפחים אין עירובו עירוב ואמאי הכי נמי נימא הואיל ויכול לנטותו ולהביאו לתוך עשרה א"ר ירמיה הכא במגדל מסומר עסקינן רבא אמר אפילו תימא במגדל שאינו מסומר והכא במגדל ארוך עסקינן דאי ממטי ליה פורתא (ט) אזיל חוץ לארבע אמות היכי דמי אי דאיכא כוותא ומתנא לייתיה בכוותא ומתנא דלית ליה כוותא ומתנא: נתנו בבור אפילו עמוק מאה אמה וכו': האי בור דקאי היכא אילימא דקאי ברשות היחיד

פשיטא

שביתתו דהא ממטי ליה מרה"ר לרה"י דרך אויר הר"ר וקיימא לן (ט) בשושיבין דאפילו למעלה מי' מייב הרי יכול לירד ולאוכלו במקום שהוא מונח שם דכיון דלמעלה מעשרה הוא הוי כבמקום שביתתו ממש דכל למעלה מעשרה עד לרקיע חדא רשותא היא: **למטה מי'.** כגון שיש עליות למגדל זו למעלה מזו והניחו בעליה שלמטה מי' דהוי כרמלית: **אין עירובו עירוב.** דהא לא מצי למיסקליה מהתם כרמלית ואיתויי לראש המגדל שבשבת שם משום איר הר"ר דממטי ליה דרך אויר הר"ר לרשות היחיד ואי נחית ואכל ליה התם נפיק ליה ממקום שביתתו ואין סעודה הראויה מבעוד יום במקומו בעינן: **ואמאי.** למטה מי' אינו עירוב נימא הואיל ויכול לנטות המגדל ולהשליכו למטה ונמצא מקום שביתתו מוטל לארץ ברשות הרבים ושקיל ליה מכרמלית ואכיל ליה במקום שביתתו דהא לא גזרו על השבת דהא על כרחך רבי היא מדתני רישא הניח עירובו בכותל למטה מעשרה עירובו עירוב ואף על גב דהוא הר"ר ועירובו בכרמלית: **במגדל המסומר.** תקוע במסמרות בכותל ואינו יכול לנטות: **ארוך.** הרבה יותר מד' אמות: **דבי ממטי ליה.** למגדל עד דהוי ראשו למטה מי' נפיק ליה ראשו חוץ לד' אמות ממקום שהיה המגדל יושב בתחילה וכי שקיל ליה ואמטי ליה עד ראש המגדל ואכיל ליה אישתכח דלא קאי בד' אמות שבתכוון לשבות בהן: **ואי איכא כוותא ומיתנא כו'.** כוותא חלון[ב] מיתנא חבל אם תרוצה בראש המגדל ויש חבל בידו וקשור בעירוב ואפילו כשהוא בכרמלית למטה מי' יביאנו אלא דרך תוכו של מגדל דהא מכרמלית לרשות היחיד הוא: (ב) ל"א שמעתי ועיקר נתכוון לשבות בראש המגדל או בראש השובך אהניא עירובו בכותל קאי וקתני דהשתא הוי איפכא דאי למעלה מי' הניחו בכותל עירובו עירוב שהמגדל אגל הכותל ויכול להביאו אגלו ואין הפסק ביניהן למטה מי' כגון בטפח תשיעי ורבים מכתפין עליו דהוי הר"ר[ג] אין עירובו עירוב דלא מצי מייתי ליה מרה"ר לרה"י ואמאי ליימא הואיל ויכול לנטות המגדל של מקום שביתתו ולהביאו לתוך הר"ר דניהוי ראש המגדל כרמלית דרחב ד' ואינו גבוה י'. נפק ליה מתוך לד' אמות מרחיק ראש המגדל מן העירוב ארבע אמות ולא מצי למשקליה ולאיתויי לראש המגדל דנמצא מעביר ד' אמות ברה"ר אי נמי נמצאת שביתתו מתרתקת (ג) ארבע אמותיו הראשונות ואין זה מקומו. מתנא חבל כוותא חלון אם יש חבל במגדל כנגד מקום שהעירוב שם ויש חבל קטן בידו וקשור חבל בעירוב מבעוד יום אפילו כשהוא ברה"ר למטה מי' וראש השני יהא במגדל יביאנו אגלו דכיון דאיגודו בידו אינו אלא משום שבות כי מייתי ליה מרה"ר לרה"י כדתנן בריש המונח תפילין[ד] היה קורא בראש הגג ונתגגל הספר מידו אפילו בתרך עצמו גוללו אגלו אמרן לך דבר שהוא משום שבות עומד בפני כתבי הקודש אלמא היכא דאיגודו בידו שבות בעלמא הוא ואתי אליבא דרבי דאמר לא גזרו על השבות בין השמשות:

ה"ג

ואין לומר דנייתי דכולי האי ודאי לא אמרינן הואיל אי נמי יש לומר דהשתא דוקא פריך מכיון דאמר הואיל ויכול לנטותו: אי

אמאי נימא כיון דיכול למיזל ולאמטויי לעירובו אע"ג דלא אזל ואמטייה כמאן דאזיל ואמטייה דמי. **ופריק ר' זירא גזירה משום יו"ט אחר השבת** שאינו יכול לילך בעירובו בשבת לפיכך הצריכוהו דלא תהוי עירוב עד דממטייה ליה. **איתיביה נתכוון לשבות ברה"ר** ונתן עירובו בכותל למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב שהוא ברה"ר ועירובו ברה"ר נתכוון לשבות למעלה מעשרה הוא נמי ברה"ר הוא שובת ואמאי קתני אין עירובו עירוב. **ופריק ר' ירמיה** הכא במגדל מסומר עסקינן דלא יכול למינטיה. **רב פפא אמר אפילו תימא במגדל** [שאינו] מסומר והכא במגדל ארוך עסקינן דאי מנטליה נפיק חוץ לד' אמות והרי אמרו המניח עירובו יש לו ד' אמות וכו' ואסיקנא דלית ליה כוותא ומתנא לאיתויי עירוב גביה: **נתנו בבור אפילו** עמוק ק' אמה הרי

הגה"ה

אבל כשבשביתתו ברה"ר לא יצטרך להוליכו עד מקום השביתה וע"כ כן ל"ל המתא לפירוש הקונ' דאי לעולם צריך להוליכו עד מקום השביתה ל"ל מיקמי ליה מרבי ולא יוכל לתרץ מה שמתרץ גזירה אטו י"ט שלאחר שבת. ע"כ:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [שבת נ.], ב) לעיל לג., ג) (לקמן קף 15:), ד) שבת דף לד:, ה) לקמן ע"ב, ו) [מלה יח.], ז) [לף לג:], ח) שבת ז: (עי' הג' הב"ח), ט) ד"ה ואמאי.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאי ממטי ליה פוכמא נפיק ליה חוץ: (ב) רש"י ד"ה ל"א שמעתי ל"ל ל"א שמעתי וכו'[ז]: (ג) מתרתקת מארבע אמותיו: (ד) תוס' ד"ה לו כרשם וכו' אי בחורי דה"י דסוי כרה"ר ול"ע: (ה) ד"ה הכי נמי וכו' והואיל ואי שקיל ליה:

הגהות וציונים

א) צ"ל על עירוב שבביתו, וכ"ה כהגהן ברוב הדפו"י (רש"ש, דק"ס): ב) בדפו"ר כוותא **ארובה** מיתנא חבל אם יש ארובה וכו' **יקשור החבל** בעירוב וכו', וכ"ה ברימב"א בשם רש"י בפירושו הראשון כוותא "ארובה" (ועי' רשב"א וריטב"א המאריכים בביאור ב' הפירושים דרש"י בסוגיין): ג) צ"ל מהא **דבעינן** (מהרש"ל בדפו"ד, בתוס' דפו"י איתא "דבעיא"): ד) תיבת "לא" ליתא בדפו"י והוא מיותר ובטעות הוסיפוהו בדפו"ח (גנזי יוסף ועוד), ועי' תוס' הרא"ש, רשב"א, תוד"פ: ה) נדצ"ל בשבות **דפחות פחות** מארבע **אמות** (וכן הוא הלשון בתוס' הרא"ש ובתוד"פ ועי"ש עוד וברימב"א מה שכתבו בדברי רש"י ותוס'): ו) בראש המגדל ארוך ולהכי בראש המגדל א"א לנטותו, כצ"ל [מהר"ם] (גליון) נראה דכוונת מהר"ם להגיה הנוסח המשובש בדפו"י שצ"ל כלפנינו וט"ס נפל בהגהתו (גנזי יוסף): ז) אי אפשר להלום הגה"ה זו (ממ"נ), ומסתמא הוא טעות המעתיקים ולא הגיה תיבה זו כלל (בב"ח דפו"ר ליתא התיבות "צ"ל לא שמעתי" אלא "ד"ה לא שמעתי וכו' מתרחקת **מארבע** אמותיו" ומשום שנשמט בטעות סימן הד"ת מתיבת ל"א חשבו שמגיה גם תיבה זו):

בכל מערבין פרק שלישי עירובין

אי למעלה אמאי וכו'. הוה מלי למימר משום דהטותן עירובו יש לו ל' אמות[ה] אלא דבעי לשנויי אפילו נתכוון לשבות חוץ לל' אמות מן הצור דומיא דריש לעיל ולעיל גבי אילן לא רלה לתרץ דנתכוון לשבות חוץ לארבע אמות דרגילות הוא לשבות בעיקרו של אילן:

והאורבנין. פ"ה אורשרי"ש ואינו נראה לאומתו כשהוקשה נעשה עץ גמור והוה ליה למתשב בברייתא דלעיל ולחלק בין עוזרדין לשאין עוזרדין כדמפליג גבי קנים ונראה לי שהוא שם מין ירק: **ואמאי** הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר. וא"ת והא השתא ס"ד דבמגדל עץ איירי דהוי כלי מדקא משני הכא במגדל של לבנים עסקינן ועוד דשתם מגדל שבהש"ס של עץ וא"כ מאי פריך הרי מותר לשבר את הכלי וליטול מה שבתוכו כדתנן בפ' חבית (שבת דף קמו.) שובר אדם את החבית ליטול ממנה גרוגרות וטבעת כדאמר בסמוך[ב] משום דאין בין וסתירה בכלים וי"ל דמשמע ליה במגדל גדול דשייך ביה בין וסתירה דאי בקטן דהוי כלי מ"ט דר"א דפליג ועוד דבכלי נמי שייך בין וסתירה כדאמר בהטוה (שם דף קב.) האי מאן דעייל שופתא בקופינא דמרא חייב משום טוה והא דקאמר בסמוך דמר שבר כלי הוא ואין בין בכלים כו' היינו בהנהו דאמר[ג] נוטלין אבל לא מחזירין דלא הוי בין וסתירה גמורה או כדמוקי בשקנא בטבעול קטיר בחיתא ומדמוקי לה בקטיר בחיתא משמע דווקא בהכי שרי אבל לשבר הכלי ולקלקלו אסור דשפיר שייך בין וסתירה בכלים והא דשרי לשבר החבית הא מוקי לה בבילה פרק המבית (דף לג:) במוסתקי פירות מתיכות המדובקות יחד ואף על גב דאליבא דרבי אליעזר דאמר קטמו להרית בו פטור אבל אסור מוקי לה במוסתקי דפריך ולית ליה לר"א שובר אדם את החבית וכו' לרבנן נמי צריך לאוקומא הכי דמודים לי הוה חייב חטאת לחלות בו שייר דהוי אסור בקטמו להרית והא דבעי לרב ששת בפרק חבית (שבת דף קמו.) מהו למברז חבית בטורטיא במוסתקי איירי ומיהו בירושלמי קאמר אמתני' דהכא הלא דתימא במגדל של אבן אבל במגדל של עץ נעשה כשובר את החבית ליטול ממנה גרוגרות משמע דבלא מוסתקי נמי שרי בכלי של עץ: **נוטל** ממקום הפחת. פירש"י ולא מיתסר מטוס מוקלה דשתמא כר"ש וקשה למהר"י דאמר ברים בילה (דף ג:) דביו"ט שתם לן תנא כרבי יהודה הא שתם לן תנא כר"ש נמי והך שתמא עדיפא דהוא בתרתא ומיהו רש"י תירץ בילה דהא דנוטל ממקום הפחת לא תשיב מוקלה הואיל ולא הוי מוקלה אלא משום פחיתא דהוי דרבנן דמוקי באוירא דליבני וכך נמי אמרינן בהמבית (שם דף לד:) טבל מוכן הוא אבל אבן שאם עבר ותקנו מתוקן משמע דלא תשיב מוקלה כיון דלא רכיב עליה איסורא דאוריתא ולמהר"י נראה לתרץ דהך לא תשיב שתמא דלא מצי למיתני דברי ר"ש דאפשר דר"ש סובר דפותח לכתחילה כר"מ אבל הכא דשבת (ד' קנו:) דמתכתין את הדלועין דמצי למיתני בה דברי ר"ש ולא קתני תשיב ולא שתמא: **והאמר** ר' זירא ביו"ט אמרו וכו'. והוה מצי לאוקומ' כרבי דבהני איירא דליבני לית (ד) ליה איסורא אלא מדרבנן כדאמר בהמבית (בילה לא:) כיון דשרגינהו אקנינהו אלא דיתא ליה לאוקומה כרבנן כרבא דאוקי לעיל דיפא כרבנן ועי"ל דאם כן טעמא דר"א דאסר משום דסבר כרבנן ולא ניחא ליה לאוקמא פלוגתא דרבי ורבנן: חסורי

פשיטא[ו] רה"י עולה עד לרקיע וכי היכי דסלקא לעיל ה"נ דנחתא לתחת ואלא דקאי ברשות הרבים דנתכוון לשבות היכא אי למעלה (ו) הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא אי למטה פשיטא הוא ועירובו במקום אחד לא צריכא דקאי בכרמלית ונתכוון לשבות למעלה ורבי היא דאמר[ז] כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות: **מתני'** [א]נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס בזמן שהוא תלוש ונעוץ אפילו גבוה ק' אמה הרי זה עירוב: **גמ'** רמי ליה רב אדא בר מתנא לרבא תלוש ונעוץ אין לא תלוש ונעוץ לא מני רבנן היא[ח] דאמרי כל דבר שהוא משום שבות גזרו עליו בין השמשות והא אמרת רישא רבי רישא רבי וסיפא רבנן א"ל כבר רמי ליה רמי בר חמא לרב חסדא ושני ליה[ט] רישא רבי וסיפא רבנן רבינא אמר כולה רבי היא וסיפא [ב]גזירה שמא יקטום: ההוא פולמוסא דאתא לנהרדעא אמר להו רב נחמן פוקו עבידו כבושי[י] כבשי באגמא ולמחר ניזיל וניתיב עלויהו איתיביה רמי בר חמא לרב נחמן ואמרי לה רב עוקבא בר אבא לרב נחמן תלוש ונעוץ אין לא תלוש ולא נעוץ[כ] לא א"ל התם בעוזרדין ומנא תימרא דשני לן בין עוזרדין לשאין עוזרדין[ל] דתניא [מ]הקנין והאטדין וההגין מין אילן הן ואינן כלאים בכרם ותניא אידך [נ]הקנים והקידן והאורבנין מין ירק הן והן כלאים בכרם קשיא אהדדי אלא ש"מ כאן בעוזרדין כאן בשאין עוזרדין ש"מ וקידה מין ירק הוא[ס] והתנן אין מרכיבין פגם ע"ג קידה לבנה מפני שהוא ירק באילן אמר רב פפא קידה לחוד וקידה לבנה לחוד: **מתני'** נתנו במגדל[ע] ואבד המפתח הרי זה עירוב ר"א אומר אם אינו יודע שהמפתח במקומו אינו עירוב: **גמ'** ואמאי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא רב ושמואל דאמרי תרוייהו הכא במגדל של לבנים עסקינן ור"מ היא דאמר פותח לכתחילה ונוטל[פ] דתנן [ד]בית שמילאהו פירות סתום ונפחת נוטל ממקום הפחת ר' מאיר אומר[צ] פותח ונוטל לכתחילה והאמר[ק] רב נחמן בר אדא אמר שמואל באוירא[ר] דליבני הכא נמי באוירא דליבני והא אמר רבי זירא [ש]ב"ט אמרו אבל לא בשבת ה"נ ב"ט אי הכי היינו דקתני עלה[ת] ר"א אומר אם בעיר אבד עירובו עירוב ואם בשדה אבד אין עירובו עירוב ואי ביום טוב מה לי עיר מה לי שדה

חסורי

הכי גרסינן פשיטא רשות היחיד עולה עד לרקיע וכי היכי דסלקא לעיל ה"נ נחתא לתחת. ומאי לפילו. בור עמוק עשרה רה"י היא בבור דקאי בכרמלית. כגון בקעה[ב] דהיינו שדות דהוי בור רה"י ושפתו כרמלית: **מתני'** קונדס. פל"ו בלע"ז ואינס מחוברים[ג] וגמ' פרק ואמרת ריש"ל רבי היא דאמר לא גזרו ממחוצר בין השמשות: אפילו גבוה מאה אמה. הואיל ואינו רחב ד' למטה לאו רשות היחיד הוא[ד] ואע"ג דלמעלה ד' דהא עירוב על גבי מקום ד' בעינן[ה]: **גמ'** תלוש ונעוץ. הוא דהוי עירוב אבל מחובר לא הוה עירוב משום דכי (ב) בעי למסקליה משתמש באילן: גזירה שמא יקטום. לפי שהקנה רך הוא איכא למיגזר שמא יקטום כי שקיל ליה אבל לאילן קשה הוא ובין השמשות לשמא יעלה ויתלוש לא חיישינן אבל לקטימת[ו] קנה ולמי היא אידי דרכיכא מיקטמא ולאו שבות הוא אלא מלאכה דמיחייב משום קוצר: פולמוסא. חיל המלך היה מקוס לחוק לתלמידים מפני אנשי החיל: כבושי כבשי באגמא. לאו וכפו הקנים זה על זה הרבה[ז] כמין כסאות ליבש עליהן: לא תלוש ונעוץ לא. אלמא קנים באילן הן ואסור להשתמש עליהן: עוזרדין. שהוקשו כבר הרי הן באילן וכי שרינן בשאין עוזרדין בעוד הקנים רכין דהוו כירק ובירק לא הזכירו חכמים שבות (ג): עוזרדין אטדין והיגין מיני קוליס הן: קידן. בושס שמנו קידה: אורבנין. אורשרי"ש: קשיא. קנים אקנים: פגם. רוד"ל: **מתני'** ואבד המפתח עירובו עירוב. בגמרא מפרש לה. וכגון שהמגדל ברה"י דאי הוה ביה מפתח[ח] לא הוה ביה שום איסור דהוא ועירובו ברה"י: **גמ'** ואמאי. נהי דתרוייהו ברה"י ניתנו כיון דלא מצי שקיל ליה הוה ליה כשני מקומות: של לבנים. שנות לסותרו וכדבעי לאוקומי באוירא דליבני סדורות זו ע"ג זו בלא טיט ביניהן דלאו שתיה היא: דר"מ. דמסק בילה (לא:): ונפחת. מאליו אפילו ביו"ט עצמו: נוטל ממקום הפחת. ולא מיתסר מטוס מוקלה ושתמא כר"ש[ט]: אף פותח לכתחילה. כדמוקי לה באוירא דליבני דלאו שתיה אהל היא: אם בעיר אבד. המפתח: עירובו עירוב. דאי משכח ליה מצי מייתי ליה דרך חלירות וגגות וקרפיפות שכולן רשות אחת הן כר"ש: ואם בשדה אין עירובו עירוב. דאי נמי משכח ליה לא מצי לאתויי ליה. וג' מחלוקות בדבר לת"ק בין בעיר בין בשדה עירובו עירוב דמצי שתר ליה ולר' אליעזר דמתני' בין בעיר בין בשדה אין עירובו עירוב דמיסתר לא מצי שתר דלית ליה דר"מ ואיתויי נמי לא מצי אי הוה משכח ליה דלית ליה דר"ש[י] דגגות וקרפיפות רשות אחת הן ור' אליעזר דברייתא סבר לה כרבי שמעון אי נמי ר' אליעזר דמתניתין לא אירי אלא בשדה והוא היה רבי אליעזר דברייתא:

חסורי

בפניו (גליון), וכ"ה בכת"י ובמשניות דפו"י: **ה)** בכת"י ודפו"ר ר"מ אומר **אף** פותח **לכתחילה ונוטל** (וכ"ה בביצה שם): **ו)** [גירסת הערוך **אאדא**, ופירוש לבינים סדורים זה אצל זה או זה ע"ג זה קורין לו כך בלשון פרסי] (גליון): **ז)** בכת"י ובכל הדפו"י נוסף **אלא תלושין ונעוצין בארץ** (ונשמט בשגגה, דק"ס), ובדש"י שבריי"ף הנוסח קונדס. **פירוש עמוד ואינו מחובר אלא תלוש ונעוץ בארץ**: **ח)** בדפו"ר אבל **קטימת** קנה: **ט)** בדפו"ר נוסף **לעשותן** כמין כסאות: **י)** בדפו"ר דאי הוה **מפתח בידיה** לא הוה ביה וכו' (וכ"ה ברש"י שבריי"ף):

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לעיל דף לג: וש"נ], **ב)** [שם וש"נ], **ג)** [לעיל ל:], **ד)** מוספתא פ"ג דכלאים, **ה)** כלאים פ"ל מ"א ש"ב, **ו)** בילה לא:, **ז)** [שם ע"ש], **ח)** [בילה שם], **ט)** [מוספתא פ"ב ושם איתא רבי אלעזר], **י)** ע' שבת ו., **כ)** שבת קא. (עי' רש"י לעיל לג: ד"ה וסבר לה כר"מ ובתוס' שם ע"א ד"ה וכלכלה), **ל)** כר"י לעיל לג: ועי' רא"ש סי' ה, **מ)** עי' שבת מד. וביצה לו: (ועי' רשב"א), **נ)** [לקמן פנו.], **ס)** לעיל לב:, **ע)** (דף לה.), **פ)** שבת קכב ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי למעלה אמאי הוא במקום אחר: **(ב)** רש"י ד"ה מלוס וכו' משום דכי שקיל ליה משתמש: **(ג)** ד"ה עוזרדין שהוקשו וכו' שנות הס"ל ואח"כ מ"ה אטדין ומיכא עוזרדין נמקח: **(ד)** תוס' ד"ה והאמר וכו' דליבני לית ביה איסורא:

גליון הש"ס

גמ' **ותניא אידך** הקנים והקידן. עי' בר"ש פ"ל מ"א דכלאים:

ליקוטי רש"י

רה"י **עולה עד** לרקיע. כל אויר שבגגד רה"י בין אויר מלר בין אויר עמוד בר"ה גבוה י' ומאד ד' כגגדו עד לרקיע שם רה"י עליו [שבת ז.]. **דסלקא.** שעולה [עי' ביצה לח.]. **דנחתא.** שיורדת [עי' ב"מ מ.]. **נוטל ממקום הפחת.** ולא אמרינן מוקלין מתמת איסור הן דאין יכול לפתחו ביו"ט ואסקה דעתו מייאיסו דסיון דלא הוה פתיחתו איסורא דאוריתא כדמוקמינא לה בפ"ה דלבני לאו מוקלה ניכו כדאמר גבי עבל בשלהי פרקין (דף לד:) שהוא מוכן אבל שבת אסור עבר ומקנו מתוקן. **באוירא דליבני.** סדור של לבנים בלא טיט. **והא אמר רבי זירא ביו"ט אמרו.** המיר ר"מ כיון דמדרבנן הוא דאסור ומטוס שמתם יו"ט שרי אסרי מוחר בו אוכל נפש אבל לא לשבת מטוס עלטול [ביצה לא:].

הגהות וציונים

א) בכת"י נוסף ושני ליה **אין** רישא דבר וכו': **ב)** צ"ל [בגמ' וברש"י] **כבושו** כבשי (דפו"י), ונראה שנתערבו כאן ב' נוסחאות דבכת"י ובדפו"ר (וכ"ה ברש"י) ליתא "עבידו" ובנ"א ליתא "כבושו" ונתערבו יחד (דק"ס): **ג)** צ"ל לא תלוש **ונעוץ** לא, כדלעיל וכ"ה ברש"י (רש"ש): **ד)** [גירסת ירושלמי ור"ף ורא"ש **ונעל**

עין משפט נר מצוה

סז א ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה י טור שו"ע א"ח סי' תט סעיף ג: **סח ג** מיי' פ"ה מהלכות כלאים הלכה יט: **סט ד** מיי' פ"ב מהל' י"ט הלכה ט טור שו"ע א"ח סי' תקיט סעיף ט:

רבינו חננאל

זה עירוב כו'. אוקימנא בבור העומד בכרמלית ונתכוון לשבות למעלה ודבי היא דקאמר כל משום שבות לא גזרו רבנן עליו בין השמשות: **נתנו בראש** הקנה כו' עד בתלוש ונעוץ ש"מ דלא הֲווָיו בעירוב אלא בתלוש ונעוץ מכלל דבמחובר לקרקע אסור כמאן כרבנן דפליגי על ר' ואמרי כל משום שבות גזרו עליו בין השמשות. **ואקשינן רישא דתני נתנו באילן** אוקימנא ל"ר סיפא דתני נתנו בראש הקנה שהוא תלוש ונעוץ לרבנן רישא רבי וסיפא רבנן. אמר **רב חסדא** אין רישא רבי וסיפא רבנן **רבינא אמר** כולה רבי היא ובקנה מחובר אמאי לא, גזרו גזרה כיון דהוא אינו יכול לנטותו שמא יקטמנו. **ההוא פולמוסא דאתי לנהרדעא** אמר רב נחמן לתלמידיו פוקו כבשו כבשה באגמא. פי' כבשו כופר הקנים שבאגם ותנו עליהן עפר כדי שיהו נוחים לישב עליהן בשבת. והקשו עליו איך אתה מורה לעשות כן וכי מותר להשתמש בקנים המחוברים לקרקע והאנן תלוש ונעוץ תנן תלוש ונעוץ אין מחובר לא. **ופריק מתני' בקנים** שהן **עוזרדין חזקים** שהן כמין אילן ואם יבא להשוות בהן כיון שהן חזקים ואינו יכול לנטותן וליטול העירוב שעל ראשו. גזרה שמא יקטום. כי קאמינא בקנים דקים שהן עוזרדין שהן כמין ירק ונוחים להרכיבם ולנוטתם ולא אתי לקוטמתן דהני לאו מין אילן נינהו ולא גזרו בהו רבנן. ובירוק נמי דמפריך ליתנון דהא קשין הן לאו מיפרכו לפיכך לא גזרו בהו. והביא ראיה לדבריו ממשנתנו דתנן הקנים מין אילן הן ותנן הקנים מין ירק הן. קשיין אהדדי ופריק הא דתני מין אילן בעוזרדין והא דתניא מין ירק כשאינן עוזרדין. **ואסיקנא קידה מין ירק הוא.** אבל קידה לבנה מין (ירק) [אילן] הוא. ויש מי שאמר אלקסט: **מתני' נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח כו'.** ואקשינן כיון שאין יכול ליטול הוא במקום אחד ועירוב במקום אחר הוא. אמאי תנן (אין) עירובו עירוב. **ופרקינן רב ושמואל דאמר מתני' של בנין** ור' מאיר היא דאמר במס' יו"ט בבית שמלא פירות סתום [ונפחת] פותח לכתחלה ונוטל הכא נמי פותח לכתחלה ונוטל העירוב. ודחינן להא בבית שהוא מלא פירות וסתום וא"ר מאיר פותח לכתחלה ונוטל. תנא ביו"ט אמרו ולא

אבל בשבת אין עירובו עירוב. דלא שרו ליה רבנן למיסתר: **נמצא המפתח.** בשבת: **אין עירובו עירוב.** דליתי ליה דר"ש והא דר"ש בפ' כל גגות [ב]: **ואין סתירה בכלים.** ומי בעי סתר ליה: הקיש. זב בלגרופו על גבי שידה כו': **טמאים.** מפני שהסיטן וכגון שהיה לבוש בית יד דלא מטמא בנגיעה אי נמי שהקישו בתחיכה עץ שבידו: **אהל הוא.** ולא מקבל טומאה: **ותסברא.** לטעמא משום אהל ולאו אהל הוא: **וניסט.** שאינו תקוע יפה וכשמקיש בו ניסט טומאת ואם כלי הוא שמחובר ותקוע אי כבר הרבה שאינו ניסט ממתו טהור: **וקתני נמי סיפא.** דקמייתא דהקיש ע"ג שידה אם היו ניסטין ממאין אפילו לרבי נחמיה ור"ש אלמא טעמייהו לאו משום אהל הוא: **זה הכלל ניסט מחמת כחו.** שהסיט את הכלי או את האהל ממש שנתקו ממושבו משהו: **מחמת רעדה.** שנפח ברגליו בקרקע וממחת ויענוע הקרקע ניסט הכלי אף על פי שניתק מן האדן טהור לכם כחו הוא: **דבולי עלמא.** אפילו לר' נחמיה הסיט ממש מחמת כחו טמא ואפילו אהל: **מחמת רעדה טהור.** ואפילו הוא כלי: **והכא ברעדה מחמת כחו.** שהקיש עליהן ממש ולא נתקן [ד] ולא הוסטו אלא רעדו: **ומתני'.** דעירוב במאי מוקמינן לה דהא לר"ע אי גדול הוא אהל הוא ואמאי עירובו עירוב אי קטן אינו ממחזיק מ' סאה בלא כלי הוא [ה] ומאי טעמא דר' אליעזר: **קטיר במתנא.** קשור המנעול בחבל: **ובעי סכינא למיפסקיה.** דאי הוה מלי למיפסקיה בידיה שפיר דמי אפי' לר' אליעזר דאין חתיכ' אסורה אלא בחבור אבל הכא מקלקל הוא ושרי כדתניא במסכת בילה (דף לא:) תוספתא שבכלים מתיר ומפקיע ומותך ואע"ג דהכא אהל הוא ואמרינן התם שבקרקע אסור לחתוך גזירה דרבנן היא דמיחזי כסותר ולא סותר בין ממש הוא דהא פתיחת דלת בעלמא הוא וכיון דשבות הוא לא גזרו עליו בין השמשות: **אלא לצורך תשמישן.** ועיקר תשמישו של סכין לא לחתוך חבלים הוא אלא לחם ובשר ואוכלין והכי פליגי תנא קמא לית ליה דרבי נחמיה הלכך עירובו עירוב דפסיק ליה למיתנא רבי אליעזר אומר אם בעיר אבד הרי זה עירוב כי מדבר[ד] ליה מייתי ליה דרך קרפיפות ואם בשדה אינו עירוב דמיפסיק מנעול לא מני כדרבי נחמיה: **מתני' נתגלגל חוץ לתחום אינו עירוב.** הואיל ויש מביתו שהוא לן שם עד עירובו יותר מאלפים אמה דממה נפשך כל היכא דקנה שביתה אי בביתו אי בעירובו לא מני למיזל ולמשקליה: **נפל עליו גל.** מפרש בגמ' דבעי מרא ותליגא לפנוי דהוא מלאכה ולא שבות: **תרומה ונטמאת.** דלא חזיא לא לדידיה ולא לאחריני: משחשיכה. כבר קנה עירוב בין השמשות ושבת הואיל והותרה הותרה[ה]: **ספק.** אם מבעוד יום אם משחשיכה: **הרי זה חמר גמל.** דמספקא לן אי קני ליה זה עירוב והכא הוי ביתו ומהכא יש לו אלפים אמה לכל רוח והפסיד אלפים שמעבר ביתו והלאה אי שמא לא קנה עירוב ומביתו יש לו אלפים לכל רוח ולא קנה לעבר עירובו בלוס ומחמת ספק זה נאסר לילך אלא אלפים אמה שבין ביתו לעירובו דממה נפשך בהגך משתרי אבל אלפים שמעירובו ואילך לא דילמא לא קנה עירוב ומביתו ואילך נמי לא דלמא קנה עירוב ונמצא זה מושכו כאן לילך וזה מושכו לכאן כאדם המנהיג חמור וגמל שהחמור הולך לפניו וזה מנהיגו והגמל הוא מושך ולריך לפנות לפניו ולאחריו: **גמ' הנותן את עירובו.** הואיל ונתכוין שם שביתה יש לו אלפים אמות דהואיל[ה] והכהו אלפים אמות מיבלבלן בתחומא הוו להו בתחומא והוי כניתן את עירובו בבית שבסוף התחום שאפילו הוא אלף אמה מהלך את כולה וחוזה לה אלפים אמה[ו]: **דאי בעי שקיל ליה.** וקתני מתניתין אינו עירוב משום טלטול אבנים דשבות דרבנן הוא:

להודיעך

המפתח במנעול דקטיר במתנא ובעי סכינא למיפסקיה. (אבד הסכין) ובהא פליגי ר' אלעזר סבר לה כר' נחמיה דאמר אפי' טלית ואפ' תרומה אין ניטלין אלא לצורך תשמישן ולפיכך אסור ורבנן סברי כל הכלים ניטלין לצורך ושלא לצורך: **מתני' נתגלגל חוץ לתחום כו'.** אמר רבא לא שנו אלא שנתגלגל חוץ מד' אמות אבל נתגלגל לתוך ד' אמות אפי' מבעוד יום ועירובו עירוב דהוא ועירובו במקום אחד הן שכל המניח עירובו יש לו ד' אמות. נפל עליו גל ובעי מרא ותליגא לפקחו ספק. ר' מאיר אומר הרי זה חמר גמל. פירוש דרך חמור בהנהגה ודרך גמל במשיכה ומי שיש לו חמור וגמל ונתן חמור מאחריו למרשכו והגמל

חסורי מיחסרא והכי קתני. פ"ה וג' מחלוקות בדבר ולא דק דמתניתין איירי ביום טוב ופליגי אי מני סתר ליה אי לאו ובריישא כשנמצא בשבת ופליגי בדר"ש והא דתניא בתוספתא (פרק שני) דעירובין ומודים חכמים לרבי אליעזר בבני חצר ובני מרפסת שגבו עירובן ונתנוהו בבית אע"פ שיודעין שאין המפתח במקומו שעירובו עירוב היינו טעמא דבעירובי חצירות הקילו ומיהו נראה דאנמנא מפתח בשבת קאי מדקתמר ומודים חכמים לרבי אליעזר ובי"ט כי לא נמצא מפתח אדרבה חכמים הקילו טפי והוה ליה למימר איפכא ומודה רבי אליעזר לחכמים: **בעיר** עירובו עירוב. בנמצא בשבת אף על פי שהיה אבוד בין השמשות: **וקתני סיפא אם** היו ניסטין טמאין. מהך סיפא לחוד לא מצי למידק דמלי למימר דמחמת רעדה הוא דלפליגי דיש חלוק בין אהל לכלי אבל בהיסט אהל נמי טמא לכך מייתי בריישא דמחמת רעדה נמי אין חילוק בין אהל לכלי ובריישא לחוד נמי לא סגיא דהוה אמינא דאמינא לא (ג) כרבי נחמיה ולא כרבי שמעון להכי אייתי סיפא דמלתייהו:

ומתני' במאי מזקי ליה. ולא בעי לאוקומי בפלוגתא דאין בין בכלים משום דפלוגתא דבי"ש וב"ה היא בפרק (ג) ב' דבילה (ד' כב.):

בעי סכינא למיפסקיה. פ"ה דאי ביד הוה שרי אפילו (ד) רבי אליעזר דמקלקל הוא דתניא במסכת בילה (דף לא:) תוספתא שבכלים מתיר ומפקיע ומותך ואף על גב דהכא אהל הוא ואמר שבקרקע אסור גזירה דרבנן הוא דמיחזי כסותר ולא סותר בין ממש הוא דהא פתיחת דלת בעלמא הוא וכיון דשבות הוא לא גזרו עליו בה"ש ואינו נראה דבי נחמיה שרי אליעזר כרבי נחמיה שרי דטלטול סכין לא אסור אלא מדרבנן לכך י"ל דהכא כלי הוא ואי הוה מצי למיפסקיה ביד הוה שרי אבל בסכינא אסור כרבי נחמיה ולית ליה דרבי ומכאן מדקדק ר"י דתוספתא שבכלים מתיר ומפקיע ומותך היינו דוקא בין בשר אבל מיתנא אבל פותח אבל עץ או אבל מתכת אסור לשבר דבכלי נמי יש בין ובמתירה כדפי"ל[ה]:

נתגלגל חוץ לתחום. אפילו תחומין דרבנן ואפילו לרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות מכל מקום לא הוי עירוב אף על גב דבין השמשות מצי למיפקליה ואיתוי כיון דאם קנה שביתה במקום שנתגלגל העירוב היה עומד עתה חוץ לתחום ואין לו אלא ארבע אמות הילכך תקנו רבנן שלא יהיה עירוב אלא כשהוא בתוך התחום:

ספק

חסורי מיחסרא והכי קתני [א] נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח הרי זה עירוב במה דברים אמורים ביום טוב אבל בשבת אין עירובו עירוב נמצא המפתח בין בעיר בין בשדה אין עירובו עירוב רבי אליעזר אומר [ב] בעיר עירובו עירוב בשדה אין עירובו עירוב בעיר עירובו עירוב כר' שמעון [ג] דאמר אחד גגות ואחד חצירות ואחד קרפיפות רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן (ד) [ה] בשדה אין עירובו עירוב כרבנן רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו [ו] הכא במגדל של עץ עסקינן דמר סבר כלי הוא [ז] ואין בנין בכלים ואין סתירה בכלים ומר סבר אהל הוא ובפלוגתא דהני תנאי [ח] דתנן [ט] הקיש על גבי שידה תיבה ומגדל טמאין רבי נחמיה ורבי שמעון מטהרין מאי לאו בהא קמפלגי מר סבר כלי הוא ומר סבר אהל הוא אמר אביי ותיסברא והתניא אהל וניסט טמא כלי ואינו ניסט טהור וקתני סיפא [י] ואם היו ניסוטין טמאים [יא] זה הכלל ניסט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור אלא אמר אביי דכ"ע היסט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור והכא ברעדה מחמת כחו עסקינן ובהא קא מיפלגי דמר סבר הוי היסט ומר סבר לא הוי היסט ומתניתין במאי מוקמינן לה אביי ורבא דאמרי תרוייהו [יב] במנעול וקטיר [יג] במתנא עסקינן ובעי סכינא למיפסקיה תנא קמא סבר לה כרבי יוסי דאמר [יד] כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה ורבי אליעזר סבר לה כרבי נחמיה [טו] דאמר אפי' טלית אפי' תרווד אין ניטלין אלא לצורך תשמישן: **מתני'** [יז] נתגלגל חוץ לתחום נפל עליו גל או נשרף תרומה ונטמאת מבעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב אם [יח] ספק ר"מ ור' יהודה אומרים [יט] הרי זה חמר גמל ר' יוסי ור"ש אומרים ספק עירוב כשר אמר ר' יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים על ספק עירוב שכשר: **גמ'** נתגלגל חוץ לתחום אמר רבא [כ] לא שנו אלא שנתגלגל חוץ לארבע אמות [כא] אבל לתוך ד' אמות [כב] הנותן עירובו יש לו ד' אמות: נפל עליו גל וכו': קא ס"ד דאי בעי מצי שקיל ליה לימא מתניתין דלא כרבי דאי כרבי האמר [כג] כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות אפילו תימא כרבי לא צריכא [כד] דבעי מרא וחצינא וצריכי דאי תנא נתגלגל משום דליתא גביה אבל נפל עליו גל דאיתיה גביה אימא ליהוי עירוב ואי תנא נפל עליו גל משום דמיכסי אבל נתגלגל זימנין דאתי זיקא ומייתי ליה אימא ליהוי עירוב צריכא: או נשרף תרומה ונטמאת: למה לי תנא נשרף

עין משפט
נר מצוה

ע א ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה י טור ס"ח סי' שלד:
עא ג מיי' פ"ט מהל' משכן ומושב הלכה ח:
עב ד מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה כב ופ"ו הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סי' שלד סעיף ג וסי' תנו סעיף ד וסימן שיד סעיף ז ועור סי' תקיט:
עג ה מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה ט סמג שם טוש"ע ס"ח סי' שם סעיף ח:
עד ו ז מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה כח ופ"ו הלכה יב סמג עשין ח טוש"ע ס"ח סי' שלד סעיף ח ב וסי' תנו סעיף ו:
עה ח מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יא טוש"ע שם סי' תנו סעיף ה:
עו ט מיי' פ"ו שם הלכה יד טוש"ע ס"ח סי' שלד סעיף ב:

רבינו חננאל

ולא בשבת. ופרקינן מתני' נמי ביו"ט קתני ואקשינן אי הכי הא דתני עלה ר' אליעזר אמר בי עיר אבד עירובו עירוב כבר ואי ביו"ט שרי ליה לאתויי מה לי בעיר ומה לי בשדה. **ותרוץ הכי חסורי מחסרא והכי** קתני נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח הרי זה עירוב בד"א ביו"ט אבל בשבת אין עירובו עירוב נמצא המפתח בין בעיר בין בשדה עירובו עירוב. ר' אליעזר אומר בעיר עירובו עירוב דיכול לאתויי דרך גגות כר"ש דתנן ר"ש אומר אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפיפות (וכלים) [רשות אחת הן לכלים] ששבתו בתוכן. נמצא המפתח בשדה אין עירובו עירוב [דלא] כר"ש דתני (לקמן צ"ה) בהמוצא תפילין בשדה נותנן לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לאחר **החיצונה אלא** כרבנן דאסרי **ורבה ורב יוסף אוקמוה למתני' במגדל עץ.** ואמאי עירובו עירוב [דאין בנין] ואין סתירה בכלים וכיון שיש לו לסתור ולהוציא העירוב נמצא הוא עירובו במקום אחד **ובהא** פליגי ר' אלעזר ורבנן רב ושמואל סברי מן מגדל של עץ אהל הוא ואסור לסותרו ורבה ורב יוסף [סברי] כלי הוא. **ובפלוגתא דהני תנאי** דתנן במס' זבין פ' ד' הקיש הזב על הדלת של שידה של תיבה ושל מגדל טמאין ר' נחמיה ור' שמעון מטהרין מאי לאו בהא קמיפלגי דת"ק סבר כלי הוא ונטמא. ור' נחמיה ור' שמעון סברי אהל הוא. **ודחי אביי כללא הוא דבכלי טמא ובאהל טהור.** והתניא אהל הניסט טמא. כלי ואינו ניסט טהור. וקתני סיפא אם היו הניסטין דלת ומגדל טמאין. זה הכלל ניסט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור. **אלא אמר אביי כ"ע היסט מחמת כחו טמא** והכא ברעדה מחמת כחו פליגי כגון שהכה הזב במקום ותחרעד כלי מחמת ההכאה ההיא ת"ק סבר הוי היסט ור' נחמיה ור' שמעון סברי לא הוי היסט. **ואסיקנא למתניתין דקתני** אבד

גליון הש"ס

גמ' בשדה אין עירובו עירוב כרבנן. רש"ל מוחק זה והרו"ה כתב כרבנן היינו רבנן דלקמן דף לה ע"ב דלא ס"ל הימלא דעתני לחבילו ומצרו לחמרו: **מתני'** הרי זה חמר גמל. עי' לקמן דף מט ע"ב תד"ה ואפילו וכו' ולקמן דף נב ע"ב בכש"ל ד"ה אלא אפילו:

רב נסים גאון

ר' אליעזר אומר בעיר עירובו עירוב כר' שמעון בשדה אין עירובו עירוב כרבנן. עיקר דילה בפרק כל גגות העיר כו' (דף פט) וחכמים אומרים כל אחד ואחד רשות בפני עצמו ר' שמעון אומר אחד חצרות ואחד גגות

ליקוטי רש"י

[נדפס בעמוד ב]

הגהות וציונים

א) בכת"י ובכל הדפו"י **דתניא.** וכ"ה עיקר כמ"ש הר"ש במס' זבים שם דהגמ' דהכא מייתי הברייתא דתוספתא דזבין ולא את המשנה מדקאמר לקמן וקתני סיפא ואם היו ניסטין וכו' והך סיפא ליתא במשנה שם רק בתוספתא (דק"ס) וע"ע רש"ש בתד"ה וקתני: **ב)** בכת"י ובראשונים במנעול **דקטיר** (ובכמה דפו"י במנעול **קטיר**. וכ"ה ברש"י): **ג)** צ"ל עליהן ממש **אבל לא ניתקו** ולא הוסטו וכו' (כת"י ודפו"ר): **ד)** בכת"י ובדפו"ר כהוגן דכי **משכח** ליה (ונשתבש בדפוסים המאוחרים, דק"ס ע"ש): **ה)** נכון לגרוס כאן כהנוסח ברש"י שברי"ף **והואיל** והנהו ד"א מיבלבלן **בתחומו** הו"ל **בתחומו** והוי כנותן וכו' (וכעי"ז בדפו"ר, דק"ס):